

Crna Gora

SKUPŠTINA CRNE GORE

-Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje -
Broj 00-63-10/24-29/S, EPA 263 X XVIII
Podgorica, 6. jun 2024. godine

Na osnovu člana 73 stav 5 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore, sa 16. sjednice održane 17. maja 2024. godine i 18. sjednice održane 6. juna 2024. godine, podnosi

Izveštaj
sa konsultativnog saslušanja na temu:
„Rješavanje pitanja bespravnih aktivnosti u šumarstvu Predlogom zakona o
šumama i problem biljnih bolesti”

I Na osnovu člana 73 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje na Devetoj sjednici, održanoj 22. februara 2024. godine, odlučio je da održi konsultativno saslušanje na temu: „Rješavanje pitanja bespravnih aktivnosti u šumarstvu Predlogom zakona o šumama i problem biljnih bolesti”, na inicijativu poslanice Jelene Božović i poslanika Milana Zečevića i Vladislava Bojovića.

Saslušanju su prisustvovali: Andrija Delić, državni sekretar u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, mr Ranko Kankaraš, načelnik Direkcije za šumarstvo u Direktoratu za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Danilo Šaranović, ministar unutrašnjih poslova, Maja Pavičević, viša policijska inspektorica I klase, načelnica Odsjeka za borbu protiv korupcije, ekonomskog kriminala i sprovođenje finansijskih istraga, Vuk Žižić, državni sekretar u Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Tamara Brajović, v.d. generalne direktorice Direktora za zaštitu prirode i klimatske promjene u Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Jelena Kovačević, šefica odsjeka, Direktorat za ekologiju u Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Vladimir Martinović, direktor JP Nacionalni parkovi Crne Gore, Ivana Milović, pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam, JP Nacionalni parkovi Crne Gore, Milan Gazdić, direktor Agencije za zaštitu životne sredine, Miloš Rajković, v.d. direktora Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore i Mišela Manojlović, generalna sekretarka Zajednice opština Crne Gore.

II **Jelena Božović, članica Odbora i predstavnica podnosilaca Inicijative**, dala je uvodno obrazloženje i saopštila razloge za podnošenje Inicijative. Ukazala je da je nelegalna sječa šuma dugogodišnji problem u Crnoj Gori i da se, iako iz Vlade najavljuju da će nelegalnoj i nekontrolisanoj sječi stati na put, šume i dalje uništavaju, pa se često dešava da se sijeku stabla i u području nacionalnog parka. Podsjetila je da je Deklaracijom iz 1991. godine Crna Gora proglašena prvom ekološkom državom na svijetu, ali da su brojni primjeri u praksi kako se ova Deklaracija ne poštuje. U svom izlaganju je istakla na koje sve načine šume doprinose kvalitetu života i nabrojala razloge zbog kojih njihova zaštita treba da bude imperativ. Istakla je da nelegalna sječa i uništavanje šumskog bogatstva ne doprinosi samo narušavanju ekosistema već da se uništava i putna infrastruktura u koju opštine i država godišnje ulažu desetine miliona eura. Navela je da je preduslov za ulazak u Evropsku uniju uspostavljanje NATURA 2000 mreže, ekološke mreže Evropske Unije koja obuhvata područja važna za očuvanje ugroženih biljnih i životinjskih vrsta i ekoloških oblasti i da ovaj program koji čini osnovu zaštite prirode u EU, proizilazi iz Direktive o zaštiti prirodnih staništa, divlje flore i faune i Direktive o zaštiti ptica.

Upoznala je da još jedan problem koji prijete da uništi šume u sjevernom regionu države zaraza stabala potkornjakom koji uslovljava sušenje stabala, kao i razvoj mnogih parazitskih i saprofitnih gljiva u bukovim šumama i da se bolesti lako i brzo šire sa oboljelih stabala na zdrave. Ukazala je da se potkornjak javlja nakon blagih zima i velikih vrućina što je bio slučaj prethodne godine, kao i da se ove godine može očekivati ista situacija. Takođe, ukazala je da je šteta koju je ova bolest izazvala prethodne godine ogromna i da je neophodno pravovremeno reagovati kako bi se suzbilo ili bar usporilo širenje ove zaraze.

Saopštila je da je u pripremi novi Zakon o šumama kojim se planira osnivanje novog državnog preduzeća za upravljanje šumama, te da je već nekoliko predsjednika opština iz sjevernog regiona reagovalo zbog predloženog zakonskog rješenja, a oglasili su se i iz Zajednice opština Crne Gore i ukazali da se na ovaj način opštinama ukidaju prihodi po osnovu koncesionih naknada za korišćenje šuma bez njihove adekvatne nadoknade, što može prouzrokovati dodatne probleme u obezbjeđivanju likvidnosti opštinskih budžeta. Na kraju izlaganja je navela da je naročito važno da novi zakon ne bude u koliziji sa Zakonom o zaštiti prirode, Zakonom o životnoj sredini i Zakonom o nacionalnim parkovima, a sve u cilju adekvatnog upravljanja šumskim ekosistemom.

Danilo Šaranović, ministar unutrašnjih poslova, u svom izlaganju istakao je da službenici Uprave policije kontinuirano sprovode mjere i radnje u borbi protiv kriminala i korupcije, shodno svojim nadležnostima, a vezano za Akcioni plan za borbu protiv bespravnih aktivnosti u šumarstvu. Informisao je o krivičnim prijavama podnešenim u ovoj oblasti od strane Uprave policije, a vezano za problem šumokradica i zloupotrebe u oblasti šumarstva i predstavio aktivnosti koje je u prethodnom periodu Ministarstvo unutrašnjih poslova - Uprava policije preduzelo u borbi protiv bespravnih aktivnosti u šumarstvu. Upoznao je da su javni oblici zloupotreba: prevelik intenzitet doznaka stabala u sanitarnoj sječi, upitne procedure sprovođenja javnih nabavki i tendera, te zloupotrebe u postupcima davanja koncesija za šume po niskim početnim cijenama. Ukazao je da bi preventivne mjere trebalo da sprovodi Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore, dok Uprava policije u svojoj nadležnosti ima represivne mjere. Naglasio je da je međusektorska saradnja ključ u rješavanju brojnih problema koji postoje u ovoj oblasti, te naveo da sistemski pristup ovim problemima nije postojao u prethodnom periodu. Odgovarajući na pitanja poslanika informisao je da postoji problem saradnje ovog Ministarstva i Uprave policije sa sudstvom. Ukazao je da je nelegalnom sječom šuma nanešena šteta državi od nekoliko miliona eura i ozbiljno oštećena putna infrastruktura u pojedinim selima na sjeveru Crne Gore.

Andrija Delić, državni sekretar u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u svom izlaganju upoznao je sa međunarodnim kontekstom bespravnih aktivnosti u šumarstvu i problemom biljnih bolesti. Tako je ukazao da je Uredba EUTR mehanizam Evropske Unije u borbi protiv stavljanja u promet drveta koje potiče iz nelegalnih izvora, kao i da ova uredba prestaje da važi u decembru 2024. godine i da se zamjenjuje Uredbom o deforestaciji kojom se reguliše stavljanje na raspolaganje na tržištu proizvoda povezanih sa krčenjem i propadanjem šuma. Uredba targetira drvo koje se prvi put pojavljuje u prometu, prati da li to drvo potiče iz legalnih tokova, čime se osigurava da na tržištu EU nema bespravno posječenog drveta. Podsjetio je da problem bespravne sječe šuma u Crnoj Gori postoji decenijama i da zbog iste štete trpe građani i druge privredne oblasti. Ukazao je na činjenice koje pokazuju suštinu i razmjernu šteta koju trenutno Crna Gora ima u ovom sektoru, koliko država gubi prihoda zbog neuređenog tržišta drveta i koliko na kraju trpi privredni ambijent u ovoj oblasti i koje ukazuju na potrebu hitnog djelovanja za sistemsko zaustavljanje ovih pojava – dugoročno, kroz promjenu postojećeg koncepta upravljanja šumama i kratkoročno, kroz presijecanje lanaca dopremanja bespravno posječenog drveta do objekata za preradu istog. U nastavku izlaganja predstavio je načine na koje se novim

Predlogom zakona o šumama, planira sistemsko rješavanje postojećih problema putem reorganizacije sektora šumarstva. Naveo je da se predloženim zakonom stvaraju uslovi da se formira državno preduzeće za gazdovanje šumama koje će biti budući poreski obveznik i koje će voditi odgovarajuću evidenciju prometa drveta i drugih šumskih proizvoda, dok će Uprava za gazdovanje šumama i lovištima vršiti tehnički prijem svih radova u šumi i spravnjenje sa planovima gazdovanja šumama, čime će se onemogućiti sivo tržište drveta u Crnoj Gori. Na kraju izlaganja je naveo da se novim zakonskim rješenjem teži rješavanju brojnih aktualnih problema u oblasti šumarstva, te da je isti rađen u saradnji sa evropskim partnerima i sa najboljom evropskom praksom.

Vladimir Martinović, direktor Javnog preduzeća Nacionalni parkovi Crne Gore, odgovarajući na pitanja poslanika informisao je da je saradnja ovog preduzeća sa Upravom za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore korektna i na zadovoljavajućem nivou i predstavio aktivnosti koje su preduzete u saradnji ove dvije institucije. Upoznao je da je urađen Akcioni plan za suzbijanje širenja potkornjaka i da se pristupilo njegovoj realizaciji nakon dobijanja saglasnosti Agencije za zaštitu životne sredine. Informisao je da je pokrenuta i kupovina karata za ulaz u nacionalne parkove i putem elektronske pošte. **Ivana Milović, pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam u Javnom preduzeću Nacionalni parkovi Crne Gore,** upozнала je sa načinima kako se ovo preduzeće bori sa širenjem potkornjaka i ukazala da su klimatske promjene te koje pospješuju njihovo širenje. Pojasnila je da Javno preduzeće Nacionalni parkovi Crne Gore ne doznačavaju zdrava stabla i govorila o načinima na koji pojava potkornjaka utiče na ekosisteme.

Milan Gazdić, direktor Agencije za zaštitu životne sredine, odgovarajući na pitanja poslanika informisao je da Agencija za zaštitu životne sredine nije bila uključena u izradu Predloga zakona o šumama ali da je Agencija pripremila brojne komentare na isti. Naveo je da su glavni problemi u šumarstvu kadrovski kapaciteti, za koji je jedino trajno rješenje otvaranje studijskog programa na Univerzitetu Crne Gore i finalni proizvod. Ukazao je da predloženim zakonom nije predviđen način stavljanja u promet drveta bez sertifikata o porijeklu drveta, istakao je da je neophodno jasno i precizno definisati ko gazduje šumama u državnom vlasništvu, kao i pooštriti kaznenu politiku.

Tamara Brajović, v.d. generalne direktorice Direktora za zaštitu prirode i klimatske promjene u Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, informisala je da ovo Ministarstvo daje mišljenje na Program gazdovanja šumama koji donosi Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, saglasno članu 14 Zakona o šumama. Ukazala je da se Program izrađuje za gazdinske jedinice i odnose se na period od deset godina, kao i za šume u državnoj svojini. Navela je da se prilikom davanja mišljenja vodi računa o namjeni šuma, naročito u dijelu gdje su zaštićena područja i područja od posebnog biološkog značaja. Takođe, pojasnila je da se u mišljenjima ističe potreba za sprovođenjem postupka strateške procjene Programa gazdovanja na šumske ekosisteme. Ukazala je na problem neprepoznavanja sektorskih politika kroz novo zakonsko rješenje o šumama, te da je strateška procjena uticaja najbolji instrument za njihovo prepoznavanje.

Vladimir Đaković, direktor Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, upoznao je da je Uprava za bezbjednost hrane veterinu i fitosanitarne poslove nadležna za karantinski štetne organizme odnosno visoko rizične štetne organizme te da u skladu sa ovlašćenjima Uprava vrši stalni nadzor nad karantinski štetnim organizmima u skladu sa Programom fitosanitarnih mjera koji se usvaja na godišnjem nivou i koji sadrži Program zdravstvene zaštite bilja.

Mišela Manojlović, generalna sekretarka Zajednice opština Crne Gore, ukazala je da se predloženim zakonskim rješenjem na negativan način utiče na budžete opština u Crnoj

Gori, te da je opštinama sporan član 77 stav 8 Predloga zakona. Odgovarajući na pitanje poslanice Božović informisala je da će opštine predloženim zakonskim rješenjem pretrpjeti milionske gubitke usljed uskraćivanja prava na koncesione naknade.

Mr Ranko Kankaraš, načelnik Direkcije za šumarstvo u Direktoratu za šumarstvo, lovstvo i drvnu industriju u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, ukazao je da, ukoliko šumarska mafija postoji, odgovor na nju treba da bude sistemski i da je okvir za isti Zakon o šumama, koji će destimulisati bespravnu sječu šume. Informisao je da se članom 65 predloženog zakona jasno definiše način stavljanja drveta u promet. Odgovarajući na pitanja poslanika upoznao je da se novim zakonom uspostavlja sistem kakav postoji u državama Evropske unije i pojasnio šta će biti u nadležnosti Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore, a šta novoosnovanog preduzeća. Pojasnio je gdje se i pod kojim uslovima krčenje šuma jedino može vršiti.

Miloš Rajković, v.d. direktora Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore, informisao je da su prve aktivnosti u borbi protiv bespravne sječe šuma bile usmjerene ka opštini Berane i smjenama na teritoriji te opštine. Upoznao je da je uveden princip efikasne kontrole i pojasnio na koji način se ovaj princip sprovodi. Informisao je o količini bespravno posiječenog drveta koji je tokom prethodnih dana zaplijenjen i ukazao na koji način se planira nabavka specijalnog vozila koje bi bilo u vlasništvu Uprave. Istakao je da se u koncesionim ugovorima pitanje nadležnosti mora precizno definisati. U svom izlaganju je naveo i razloge zbog kojih državno preduzeće čije se osnivanje planira novim zakonom nije dobro rješenje ukoliko bi se osnovalo na predložen način i pojasnio koja su to sve pitanja ostala bez odgovora kada je to preduzeće u pitanju. U svom izlaganju je dao odgovore na pitanja poslanika i predstavio aktivnosti koje Uprava planira da preduzme u narednom periodu.

III U raspravi su učestvovali poslanici: Jelena Božović, Milan Zečević, prof. dr Aleksandra Despotović, Vladislav Bojović, Damir Gutić, Mihailo Anđušić, Branislav Nenezić i dr Dejan Đurović.

Tokom rasprave postavljena su brojna pitanja i iskazani stavovi i mišljenja, koji se mogu rezimirati na sljedeći način:

- Ukazano je na veliki problem nelegalne sječe šuma u opštini Berane;
- istaknuta je važnost definisanja modela finansiranja lokalnih samouprava na čijim teritorijama se šume budu eksploatisale;
- naglašen je problem deficita kadra u ovoj oblasti, naročito inženjera šumarstva, šumara i šumarskih tehničara i ukazana važnost stipendiranja kadra za ovu oblast;
- naveden je problem nerješavanja statusa šumara kada je zaposlenje u pitanju;
- ukazano je na problem nedostajućih vozila za inspeksijske službe;
- naglašeno je da je za rješavanje aktuelnih problema u šumarstvu potreban međusistemski i koordinisan pristup;
- da li Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore raspolaže neophodnim materijalno-tehničkim sredstvima i potrebnim kadrovskim kapacitetima kako bi se na adekvatan način borili sa nelegalnom sječom šuma;
- koje su mjere koje je potrebno hitno preduzeti kako bi se suzbilo širenje zaraze stabala potkornjakom;
- na koji način će se riješiti nejasnoće u vezi sa nadležnostima Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore i državnog preduzeća koje se planira osnovati novim zakonom o šumama;
- koje struke će biti zaposleni čije angažovanje se planira u novom preduzeću;
- gdje bi bilo sjedište ovog preduzeća;

- da li će se pripajanjem inspekcijских službi Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede postići veća efikasnost u njihovom radu i da li postoji dovoljan broj inspektora;
- kakva je saradnja Uprave policije sa tužilaštvom;
- kakva je saradnja Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore sa Javnim preduzećem Nacionalni parkovi Crne Gore;
- zbog čega se nije preventivno i pravovremeno djelovalo kako bi se suzbilo širenje zaraze u šumama;
- kako se, s aspekta Javnog preduzeća Nacionalni parkovi Crne Gore, reguliše sječa zdravih stabala šuma;
- na koji način se implementira pet stubova Zelene Agende za Zapadni Balkan u strateška dokumenta Javnog preduzeća Nacionalni parkovi Crne Gore;
- da li je procesuirana osoba koja je izvršila napad na pripadnika Uprave policije na teritoriji opštine Berane;
- na koji način je planirano da se sredstva za obradu šuma raspodijele opštinama;
- šta je urađeno po pitanju zaštite šuma kada je potkornjak u pitanju;
- da li Uprava za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore ima adekvatnu podršku od Uprave policije;
- da li postoji svijest da je šteta od bespravne sječe šuma u Crnoj Gori duplo veća u odnosu na požare u Crnoj Gori;
- kakva je situacija sa tzv. „investitorskim požarima“ u Crnoj Gori;
- da li je zaustavljeno krijumčarenje oblovine iz opštine Rožaje ka jugu Republike Srbije.

Odbor je sa 11 glasova „ZA“ utvrdio ocjene i stavove i shodno članu 73 stav 5 Poslovnika Skupštine Crne Gore odlučio da dostavi: Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede; Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera; Ministarstvu unutrašnjih poslova; Upravi za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore; JP Nacionalni parkovi Crne Gore; Agenciji za zaštitu životne sredine; Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i Zajednici opština Crne Gore, na dalju realizaciju i Skupštini Crne Gore, na upoznavanje, sljedeće:

OCJENE I STAVOVE

1. Odbor ocjenjuje da je potrebno da se hitno zaustave bespravne aktivnosti u šumarstvu;
2. Odbor ocjenjuje da je potrebno da se radi na prevenciji izbijanja biljnih bolesti i požara u šumama;
3. Odbor ocjenjuje da je potrebno da se definiše model finansiranja lokalnih samouprava na čijim teritorijama se šume budu eksploatisale, ukoliko dođe do ukidanja koncesionih naknada.
4. Odbor ocjenjuje da je neophodno da se usklade Predlog zakona o šumama i Zakon o koncesijama;
5. Odbor ocjenjuje da je potrebno da radi na stvaranju kadrovskih kapaciteta u ovoj oblasti;
6. Odbor ocjenjuje da je potrebno raditi na jačanju međuinstitucionalne saradnje i obezbjeđivanju materijalno-tehničkih sredstava neophodnih za monitoring aktivnosti u šumarstvu i biljnih bolesti i štetočina;

7. Odbor ocjenjuje da je potrebno jasno definisati nadležnosti Uprave za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore i državnog preduzeća, u slučaju da se isto formira novim zakonom o šumama, čije se donošenje planira.

Izlaganja sa sjednice sadržana su u zapisniku, čiji je sastavni dio i audio zapis.

PREDSJEDNIK ODBORA

Dr Dejan Đurović

Dostavljeno:

- Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
- Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera;
- Ministarstvu unutrašnjih poslova;
- Upravi za gazdovanje šumama i lovištima Crne Gore;
- JP Nacionalni parkovi Crne Gore;
- Agenciji za zaštitu životne sredine;
- Upravi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove;
- Zajednici opština Crne Gore;
- Skupštini Crne Gore (na upoznavanje).